

Egunen gurpilean

Joan Altzibar

Azkenean

“Por fin”, esan omen zuen Jose Antonio Ardanzak, Benegasek akordioa izenpetu zuenean.

Bai, azkenean badugu gobernurik. Hiru hilabeteren buruan. Eta hiru hilabete luzetan ezin lortu izan dena, zortzi egunetan erdietsi dute.

Adarra gehiegitxo jo ote digutelako susmoa ere badugu oinezkook! Modan jarri den erdal esaldia kalkatuz, “eperra txorabiatzen” pasatu bide dute denbora osoa gure politikoeak!

Zertan pasatu dute, bada, hainbeste denbora? Ez dakit gehiegi. HB jokoz kanpo gelditu da, frente abertzalearen proposamenari besteek muzin egitean. “Tripartito” eta “Bipartito” hitz xelebreak aipatu dira gehien. Gobernu berria nola osatu, alegia: PSOE-EE-EA alderdiekin ala PSOE-PNV alderdiekin.

Azkenean, PSOE-PNV agintera Gasteizen. Koalizio-Gobernua jaio da. Egun historikotzat jotzen dute batzuek. Lotsagarritzat beste batzuek. Iraupenaz apustuak ere badira. "Pacto anti-natura" omen da eta ez omen du iraungo. Auskalo. Esan didatenez, maitasunezko ezkontzak baino iraunkorrago omen dira interesezkoak. Ez goxoagoak, baina bai iraunkorragoak.

Gobernuko aginte-banaketan, Hezkuntza PSOEren eskuetan gelditu da. Rekalderen eskuetan. "Arroyos" deitzen omen zioten garai batean. Euskaltzale pesimistek ere ez zuen honelakorik espero. Behin eta berriz errepikatu da euskaltzaleen artean: "ikastolak euskararen etsai amorratuenaren eskuetan".

Hiru hilabete, eta gero hau! Azkenean, hau! (*Martxoak 1*).

Txomin hil da

Gaur jakin da Txomin Iturbe Abasolo hil dela. Ostiralean, nonbait, eta bide-istripuz.

GALek ezin izan zuena, bide-istripu batek ahal izan du.

Makina bat poztuko da. Eta makina batek negar egingo du.

Eta notiziarekin batera, azterketak hasiko dira. Batzuentzat ez da ezer pasa: Txomin hil da, baina ez da deus gertatu. Beste batzuentzat, Txominekin ETA "jatorra" hil da, elkarrizketatzailea. Beste batzuentzat, Txomin jatorra, ETA "jatorra" bera bezala, aspaldi hil zen, Francorekin.

Zerbait baino gehiago gertatu delakoan nago ni, ez dakit ETarentzat, baina ziur Euskal Herriarentzat. Santi Brouard hil zutenean bezala. (*Martxoak 2*).

Demokratik bai, baina ordenu baten barruan

Otsailaren 18an Iñaki Esnaolak, Emilio Romeroren eskutik, hitz egin zuen Madrileko "Siglo XXI" famatuan. Eskandalu eta guzti. Ez hainbeste han esan zuenagatik, baizik eta HBko bati aukera hori emateagatik.

Jantzi-urraketa ugari izan da. Zazpi bazkidek baja eman dute, hauen artean Fragak eta Cuevasek. Ez dira edozein. APK boikotaren kontsigna zabaldu du alderdiko-koen artean.

Duela urte-sail bat, 1978an, Santiago Carrillok hitz egin zuen, Fragak aurkezturik. Orduan 78 bazkidek eman zuten baja.

Hona, plataforma eskaintzeagatik, Piera eta bere lagunak "adierazpen-askatasunaren martiri" bilakaturik. Hona, ezadostasuna hanka eginez erakusteko erreflexu "demokratikoa". Hona, mezua gustokoa ez denean, mezularia hiltzeko ohitura. (*Martxoak 3*).

"Euskadi es mucho más"

Horixe baietz, Euskadi horixe dela Luis del Olmok egunero eskaintzen duena baino askoz ere gehiago.

Azken asteburuan argia piztu omen zitzaion Luis del Olmori: terrorismoa eta politika aparte utzita, Euskadiren "beste aurpegia" erakutsi behar zuen. Eta goiz osoa eskaini zion Euskadiri, lau ordu.

Luis del Olmo hau, COPE irrati-kateako langilea da. Gure artean ezaguna da, batez ere bere antieuskalduntasunagatik; antieuskaldun amorratu eta biszerala da, izan ere. Irentsezinagoa gertatzen zaio askori, Herri Irratien bidez zabaltzen bait da mezu hori. Haserre-dei asko jasotzen da hauetan.

Hogei bat konbidatuk parte hartu zuen irratsaioan: Savater, Juan Mari Uriarte, Areilza, J.M. Vizcaino, J. San Martin, Leopoldo Zugaza, Kortezubiko Marco, Ander Manterola, José Luis Pinillos, etab.

Bai, beste Euskadi hori erakutsi zuten, egunero Luis del Olmok ematen duen iruditik oso bestelakoa. Bai, baina zoritxarrez, goiz bateko Euskadi. Eta behar ez badu ere, badu orain "patente de corso" berri bat, urte osoan "bere" Euskadi lantzeko. Asebeterik gelditu da Luis del Olmo bera, nola ez: "A través de este programa ha quedado demostrado que es falso que exista recelo hacia Euzkadi". Ikusi nahi duenak, ikus beza.

Hemengo Herri Irratien bi jarrera kontrajarri agertu dira irratsaio honi buruz: Bilboko Herri Irratiko Zuzendaria, Rafael Durban, poz-bitsetan dago, programaren apologistarik sutsuena berau. Donostiako eta Loiolako Herri Irratietako Zuzendariak, Joan Lekuonak, uko egin dio irratsaio horretan esku hartzeari. (*Martxoak 3*).

Estatu nazionalak / nazionalistak

Alain Touraine, soziologo frantses famatua, Deustuko Unibertsitatean egon da, hitzaldi bat ematera etorria. Gaia: "Estatu nazionalaren krisia".

Europar, eta Europar bakarrik, ahultzen eta desagertzen ari omen dira Estatu nazionalak. Ez omen da horrela, ez Estatu Batuetan, ez Soviet Batasunean eta ezta Hirugarren Munduan ere. Horietan Estatu Totalitaristak dira nagusi.

Estatu nazionala XIX. mendean sortu zen, eta honen helburua zera da: Estatua bera desagertzearaino, gizarte zibila sortzea. Zer ikusten dugu, ordea? Planeta osoa Estatuz betea. Baina hauek, dio Touraine-k, ez dira Estatu nazionalak, nazionalistak baizik.

Modernitate honetan Estatuak gogortuz doazela iruditzen zait, eta ez ahulduz. Joera handia dago gizartea barnetik hustutzekoa, eta bi muturrak pribilegiatuzkoa.

Bipolarketa honetan, Estatua mutur batean dago eta gizabanakoa bestean. Eta tartean deus ez. Sare soziala falta. Honela bai dela erraza indibidua menperatzea, domestikatzeta, manipulatzea, esaneko egitea. (*Martxoak 4*).

“Convencer y no vencer”

Hizkera-modu hau “Maria” deituriko asignatura edo gaiekin erabili ohi zen. Gogoan dut, euskararen irakasle nintzenean, zein zen gure filosofia: euskara ez da exigitu behar, gustagarri egin behar da, jolastuz bezala irakatsi behar da, ez da gogor jokatu behar notekin, zeren eta erretxazoa, gorrotoa, errefusa sor bait daiteke. Eta Matematikak ez al du erretxazorik sortzen? A, hori ez da berdin.

Politikara etorritz, berdin. Gure politiko abertzaleen tradizioan bide beretik eraman nahi da hizkuntz politika: kontuz, kasu, erne! Inposaketarik ez, inola ere ez. Zuhurtziaren izenean, efikaziaren izenean (Zuhurtzia eta epeleria nahastuko ez balira, sikera).

Agian oker nago, baina iruditzen zait euskararen arazoan beldurraren konplexua ezin gaindituz jokatu dutela 1980tik hona gure politiko eta instituzioek. “Rechazo”rik ez sortzearren. Eta zer da ikusten ari garena? Erretxazoak hor daudela, aurre-aurrean eta aurrez aurre, guk nahi ala ez. Zertan gabilta orduan?

Politikoez sinesterazi nahi digute “convencer y no vencer” lema unamuniarra erresponstabilitatezko politikaren pareko dela. Egunetik egunera argiago dakusat beldurrarena dela, hizkuntz sentiberatasunik ezarena, axolagabekeriarena.

Taktika eta estrategia ezberdinak, onargarri ezezik, onuragarri ere badira. Baina abertzale batek baditu minimo batzuk, eta horietan ezin daiteke amore eman. Bestela zer?

Hizkuntz filosofia honen azken gertakaria, Donostia-ko Udaletxekoa da, Euskararen aldeko Legeria onartzerakoan. EAren abstentzioa zuritzeko Markel Izagirrek erakutsi duen filosofia da hemen seinagarri: “Preferimos convencer y no vencer. (...) Lo vamos a hacer de la misma manera que lo hizo la lengua imperial? No”.

Unamunoren “convencer y no vencer” oso polita da; baina hizkuntz politikari egokitzuz, ez du planteatzen arazoa, arazoa bera dagoen tokian. Euskararen berreskurapena ez da alternatiba horretan planteatzen ahal.

Filosofia horrek ez du piperrik balio, esaterako, Udaletxe berean eta aldarte berean, CPko Ordoñezen filosofia hau dagoenean: “el euskera no ha de ser exclusivo, porque en las actuales circunstancias frena el acceso y los ascensos en la Administración, sino meritario”.

Euskara berdin diskriminazioa, inperialismoa, rebanxismoa, diktadura... planteatzen duena, nola komentzitu behar da? (*Martxoak 18*).

Fahrenheit frantsesa

Pasqua Barne-Ministrariaren aginduz, asteazkenean, liburu baten 17.000 ale erre zituen poliziak herriko plazan. Beste bi ozta-ozta libratu omen dira. Bost aldizkari debekatu egin ditu, pornografikoak direlako. Eta beste bost larri daude, mehatxupean, arrazoi berengatik.

Jean Paul Mazurier-en joko bikoitza kontatzen zuen liburuak. Alegia, Georges Ibrahim Abdallah-ren defendatzaile, batetik, eta bestetik, kontraespioitza frantsesaren agentea zenaren kasua.

Ikusten denez, joko zikina egin bai, egin daiteke, Estatuaren bedeinkapenez, baina kontatu ez, hori ez. Exenplu txarra ez dadin heda, izango da.

Zenbat aldatu den nik ezagutu eta miretsi nuen Frantzia hura, gure frankismopeko zulo beltz honetatik begiratzean hain distiratsua. (*Martxoak 22*).

Abertzaletasuna, kultur aldarrikapen

“Abertzaletasuna kultur aldarrikapena da batez ere”, esan omen du Joseba Arregik, Kultura Sailburuak, Goi-Zubi elkarteak antolaturiko Kultur Hamabostaldiari hasiera emanez.

Osoki bat nator Joseba Arregiren esaldi horrekin.

Zeinen politiko “abertzale” gutxi dugun, ezta? (*Martxoak 29*).

Euskarara aberriratu

“Se habla más del euskara que en euskara”, dio AEKk, Korrika dela eta, atera duen iragarkiak.

Bai, horixe. Anuntzioa bera ere honelaxe dago. Eta “Txepetx”en tesia ere bai. Hona gure desgrazia: efika-ziak, eraginkortasunak, pragmatismoak ez du euskaraz egiten.

Euskararen gizarte-ahulezia dager hor.

Arazo hau nabari-nabariena, politikoen artean agertzen da. Aspaldidanik datorkigun arazoa da. Betidanik, esango nuke. Alegia, Euskal Herria aberri moderno bezala ulertzen hasi ginenetik: Euskara errebindikatu egiten da, ez da praktikatzen. Gerora, denbora joan ahala, ulertzapen desberdinak nagusitu dira, aldian aldiko. “Euskarak egiten gaitu euskaldun”, omen. Bai ote?

Aurrekoan, Susa argialetxeak Castelaoren obren itzulpena aurkeztu zuenean, Koldo Izagirrek idazle galegoa ‘aurkeztu zuen ezker abertzaleari falta zaiion kateetarikoa bat bezala. Galegoz idazten eta egiten zuen politika Castelaok. Gure politiko abertzaleek ez bezala.

Praxi desbideratu honek eragin izugarria du. “Txepetx”ek erdigune bezala proposatzen duen “espacio simbólico”tik kanpo daude. Euskara aberriratu beharrean, aurkako indar bezala jokatzeko dute politikoeak. (*Martxoak 30*).

Pobrezia eta miseria

Eusko Jaurlaritzako Lan Sailak txosten baten laburpena aurreratu du. Datu lazgarri eta izugarriak: 228.800 etxe (% 38,3) pobrezian bizi da Komunitate Autonomoan, eta 38.600 familia (% 6,5) miserian. Horietan zatirik handiena, Bizkaian kokatzen da (% 61,9), Gipuzkoan % 27,1 eta Araban % 11.

Krisi ekonomikoaren ondorioa, egoera hau. Eta krisi honek batez ere langabetuak, emakume banatuak eta jubilatuak harrapatzen ditu azpian. Eta gazte-jendea. Hiru probintzietako 99.200 gazte (% 50,1) pobrezi egoeran omen dago.

Datu ikaragarriak. Eta halere, gizartea enteratu gabe.

Jakina da: miseria ekonomikoak gainerako miseria guztiak dakartza aldean: marjinazioa, alkoholismoa, giro-txartzea, droga, eskola-porrota, biolentzia, erlazio-degradatzea. (*Apirilak 1*).

Nori berea

Hau lotsa, hau! Anaien arteko haserrea baino haserre biziagorik ez dago. PNVren barne-istiluak edozein abertzaleri lotsa emateko modukoak izan dira aspaldi honetan. Eta ikusten denez, ez dira zatiketarekin amaitu. Hori da zapi zahar eta zikin guztiak plaza-erdian garbitu beharra, hori!

Ferrerias edo Olaetako egoitza dela eta, piztu egin da atzera PNV eta EAren arteko liskarra. Tribunaletan omen dago etxebizitzaren jabegoaren auzia. EAK darabil, arazoa garbitu bitartean.

Ostiralean, 10ean, EGIko 8 militante sartzen dira barrura. Borroka. Eta ez dialektikoa bakarrik. Makilak. Pistola. Borroka barruan eta kanpoan. Gezurra dirudi.

Paperetan ere badirau istiluak, dialektika bizian. Denetik esan da. Halere, irakurri ditudanetan itsusiena eta gusto txarrekoena, L.M. Bandresek *Deia*-n idatzi duenaren azken zatia iruditu zait. "Arrepentidos los quiere el Señor (pero de verdad)" dio tituluak. Honela burutzen du artikulua:

"Y al filo de estas líneas me viene un pensamiento a la mente: Qué sino adverso tienes Euskadi, para que tu entrañable Navarra, parte esencial de tu ser, entre tanto hijo digno y encomiable dé, de vez en cuando otros, siempre unidos al nombre de Carlos como aquellos carlistas que en 1936 al mando del coronel Beorlegui penetran en Guipúzcoa por la muga de Endarlatza luchando contra sus propios hermanos vascos y lo que éstos defienden; o como ese otro Carlos, más actual, que yo me sé que últimamente poco favor está haciendo a la causa del nacionalismo vasco o, finalmente, ese portapistolas ex carlista, ex etista, actual eaísta (a lo que parece) también llamado Carlos?". (*Apirilak 15*).

"Areilza o la elegancia"

Rafael Ossa Echaburuk elegantiaren eta pentsalari etiko-estetikoaren prototipotzat hartzen eta proposatzen digu Areilza jauna, *Deia* egunkari abertzalean.

Areilzaren eboluzioaz ari delarik ere, berdin, hor ere eredugarri da Areilza. Ba omen dira, eboluzionatu beharrean, radikalismoan fosilizatzen direnak. Ba omen dira iragana ukatuz eboluzionatzen dutenak. Eta badira iragana asumituz aurrera egiten dutenak. Hauetakoa omen da Areilza.

Eta, noski, orain gusto txarrekoa da Coliseo Alban 1937ko uztailean Areilzak euskal abertzaleen aurka esandakoak gogoratzea. Perspektiba-falta, gusto txarraz gain. "Simple desahogo" izan omen zen orduko.

Oso liberala da Rafael Ossa Echaburu. Edo Areilzaren soka berekoa. Nik neuk behintzat ezin ditut ahaztu Areilzak Coliseo Alban esandakoak. Eta ezta *Correo Es-*

pañol-en eta *Domingo* astekarian idatzitakoak. Asaskaldi soila, hori denori?

Nik ez dakit Areilzaren eboluzioa eredugarria izan den ala ez. Bost axola. Dakidana da, frankismotik hona ez dagoela “damuturik” batere. Damua ETAkoei bakarrik eskatzen zaie. Besteek, egin dutena egin dutela, “eboluzionatu” egiten dute. Nahi nuke jakin zer den eboluzio hori. (*Apirilak 26*).

Gernika eta askatasuna

Gernika txikitu zutela 50 urte aurrean. Bada makina bat ekitaldi, festa, omenaldi eta beste.

Gernika, egun hauetan, era askotako sinbolotzat hartu izan dute: bakearen, askatasunaren, zapalkuntzaren... sinbolo. Irakurri eta entzun ditudan formulazio guztietan gehien gustatu zaidana, Joxe Azurmendiri entzun nion prentsaurreko batean:

“Gernika es además de un hecho histórico, un símbolo. Antes era un símbolo de las libertades vascas, pero después del bombardeo se ha convertido en símbolo de las libertades arrasadas”. (*Apirilak 26*).

Bietako bat: damua ala engainua

Bazterrak astindu zituzten Otsailaren 4ean Ana Ariz parlamentari sozialistak egin deklarazioek ikastolen aurka. Tribunaletara jo zuen Bizkaiko Ikastolen Federazioak. Suspenditu egin da orain epaiketa, forma-akatsarengatik.

Baina A. Ariz-ek ez du ukatu edo zuzendu orduan esandakoa. Interpretatu egin du. Interpretatu ez, aldatu, esango genuke guk. Hona bi testuok elkarren jarraian:

Orduan:

“El modelo tendencioso de la educación recibida en las ikastolas privadas está favoreciendo la aparición de unos jóvenes ultranacionalistas y radicalizados, que son quienes acuden a las manifestaciones promovidas por Herri Batasuna y en las que, entre otros muchos desmanes, se grita: Gora ETA militar!; Que se vayan! y ETA, máta-los!”.

Orain:

“No me acuerdo exactamente de la frase, pero algo así como que en las ikastolas se favorecía el que salieran determinados muchachos, con determinada formación, para determinados grupos, pero no en todas las ikastolas ni muchísimo menos”.

Bi testuotan zein da jatorrizkoa eta zein bestea, zein da Ana Ariz-en pentsarari hobeki dagokiona, zein da egiaz eta benetan esan zuena eta zein faltsua? (*Maia-tzak* 5).

Gary Hart-en “bekatua”

Gary Hart-ek bertan behera utzi behar izan du USA-ko Lehendakaritzarako kanpaina. Bera ezkondua izanik, Donna Rice modeluarekin oheratu omen zelako.

Miami Herald perodikoak altxa zuen erbia. Hart-ek gezurtatu egin zuen derrepente, baina alferrik. Popularitateak behera egin zuen berehala.

Zergatik beherakada hori? Gezurra esan zuelako, diote batzuek. Adulterioagatik, diote beste batzuek. Dena den, mundu anglosaxoniarreko “gona-gorabeheren” lehen kasua ez da, noski. Gogora, Britainia Haundian, Profumo eta berriago asko, eta Estatu Batuetan Edward Kennedy eta beste hainbat. Eta orain hau.

Harrigarri gertatu zait beti zein hertsiki lotzen duten bizitza pribatua eta publikoa kultura anglosaxoniarretan. Zenbat karrera politiko ez dituzte moztu “gerripeko be-

katuek". Eta bestetik, kultur eremu horietan da indibidualismorik handiena, tolerantzia eta aniztasun gehiena. Zer da, beraz, gizon publikoekiko jarrera hori? Puritanismoa? Hipokresia? Sinesgarritasun-arazoa?

Dena den, badirudi "moral victoriana" delakoak gure Asteteren katezismoak baino indar handiagoa duela.

Gurean, agian, Gay Hart/Donna Rice harremanak, popularitatea jaitsi barik, inbidia eta miresmena sortuko zukeen. Agian. (*Maiatzak 10*).

Diaz Losadaren hanka-sartzea

Ez du luze iraun Angel Díaz Losadak, Donostiako Gobernadore Militarrak. Azaroan etorri zen, ETak hildako Antonio Garrido jeneralaren ordez.

Deklarazio batzuk egin dituela eta, supituki destituitu du Narcis Serrak. Militarrek ez omen dute horrelako deklaraziorik egin behar.

Zer esan du, bada, Jeneral honek *La Gaceta del Norte*-ri egin deklarazio horietan? Pero Grullo-ren egiak, nire ustez. Alegia, ETArekin negoziatu beharko balitz, hori Gobernuak egin beharko lukeela eta ez Armadak. Eta bi, Estatuaren instituzioek onartuko balute, Armadak errespetatu egin beharko lukeela Estatu espainolaren zati baten independentzia edota Estatu federal bat.

Bidezkoak eta ezin demokratikoagoak dirudite deklaraziook. Zergatik dimitierazi, orduan?

Moduagatik omen da, ez edukinarengatik.

Bai, ote? Ez datoz denak bat eritzi hauekin, ezta guxtiagorik ere, batipat Armadan. "Hermandad de Alféreces Provisionales" izeneko talde hori izugarri haserretu omen da. Díaz Losadak esandakoak "pone en entredicho la intangible unidad de la patria". Hor dago, ba, koxka. Militar askoren burutan, diotenez, Konstituzioaren zortzigarren artikulua behartu egiten du Armada Espainiaren lur-osotasuna babestera, eta hori, nahiz eta instituzioek bestelakorik agindu.

Zertan da, beraz, hanka-sartzea: edukinean ala formetan? Bai formetan eta bai edukinean hanka-sartze hagit handiagoa egin zuen Casinellok, Goardia Zibilaren Estatu Nagusiko Buruzagiak, *Abc*-ko artikulua batean politikoak, epaileak, informatzaileak eta ministrariren bat majo astindu zituenean. Eta halere, 14 egun geroago Ceutako Komandante Nagusi izendatu zuten. (*Ekainak 15*).

Hipercor

Ikaragarria izan da Bartzelonakoa. ETaren astakeria, basakeria. Sarraskia. Ez dakit zenbat hildako eta zauritu. Errorea eta horrorea. Hanka-sartzea baino gehiago izan da. Autokritika eta kritika guztiak gutxi dira.

Tragedia bat.

Zenbait komunikabide eta politiko majo baliatu da. Berariaz sortu eta lortu dute nahasketa: euskalduna berdin asasinatzaile, terrorista, HBko, faxista. Uko negoziatzaioari, irtenbide politikoei, gizarteratzeari. Bai HBren deslegalizatzeari. "A por ellos" dei egin du Kataluniako ugazaberiak. Somaten eta herio-zigorra eskatu dute. Bel-dugarria.

Ikaragarria izan da, bai, Bartzelonakoa, hildakoen-tzat, haien familientzat, euskaldunontzat, euskaldunon Estatuko lagunontzat (batipat katalanentzat), HBkoen-tzat, ezkertiarrentzat. (*Ekainak 30*).

Estatua eta demokrazia

Sekulako polizi ekitaldia Iparraldean euskal errefuxiatuen aurka. Bi mila poliziatik gora. Dozenaka atxilotu. Dozena bat haur ere bai.

Jo eta ke ari da Frantziako Gobernuak, Espainiakoarekin bat eginda, errefuxiatuen komunitate hori desegin na-

hian. Lege, estatutu eta modu on guztien gainetik ari dira pasatzen. Estatu frantsesak bere legedia ere ez du errespetatzen, kunplitzen.

Martxoaren 17an esana zuen Charles Pasqua Barne-Ministrariak: "La démocratie s'arrête là où commence l'intérêt de l'Etat". Alegia, Estatuaren interesa hasten den puntuan, hantxe gelditzen da demokrazia. Praktikatzan ari direnaren formulazio ezin egokiagotzat jo behar. (*Urriak 6*).

II. Euskal Mundu-Biltzarrea

Lau hilabetetan luzatzen da Makrobiltzarre hau. 35 Kongresu monografiko dira, egia esan, 53 eremutan banatuak eta 859 hizlarik emanak.

Abenduaren 18an itxiko da. Goiz da egun, analisi orokor eta osoetara pasatzeko, eta are goizago, balantzea egiteko. Bukatzean, gustatuko litzaidake analisi zehatz eta objektiboa norbaitek egin dezan, ea helburuak eta espektatibak nola bete diren. Analisia, ez apologetika, ezta arbuiapen hutsa.

Neurgaitza izanik ere, jakin nahi nuke nola gertatu den hemengo eta nazioarteko zientzi munduen elkar eza-gutzea eta ikerketen trukaketa famatua; hemengo inbestigazioaren zer-nolako eskaparatea izan den; zer eztabaida ideologiko pluralista posibletu duen; eta, azkenik, zertan hobetu duen Euskadiren irudia. Hauek denak izan bait dira helburu aitortuak.

Kongresu baten ekarria neurtzea ez da erraza, badaikit. Are gehiago honelako Kongresutzar bat. Baina antolatzaileen helburuak, asmoak eta ilusioak bat dira eta errealitate elkorra beste bat. Eta nago, zientziaren eta pentsamenduaren izenean eta mailan antolatu den Kongresu honek zorioneko zientzia hori, zorioneko kultura hori, zorioneko pentsamendu hori ez duela zipitzik ere igoko. Zergatik? Zientziaren produkziarako oinarriak falta direlako: inbestigatze-oinegiturak, liburutegiak, arxibategiak, kontsultategiak.

Nago, egia esan, Kongresu honen helburu funtsezkoenetako bat, Euskadiren irudia hobetzea izan dela. Behin eta berriz agertu da gogo eta helburu hori antolatzaileen ahotan eta Lehendakariaren hitzetan.

Ez du ematen helburu hori espero, desio eta nahi bezala bete denik. Komunikazioak huts egin du. Kongresuaren edukinen berri interesgarri gutxi du kaleko jendeak. Eta zertan esanik ez, badirudi Estatuko komunikabideek boikota egin dutela; isiltasuna erabatekoa da, "black out". Lehendakaria Madrileraino joan zen aurkeztera, eta alferrik.

Eta zer esan "Congreso Mundial Vasco" honen euskalduntasunaz? Abisatuta geunden, J.A. Ardanzak berak abisatuta: "Es un Congreso vasco porque se celebra en Euzkadi y está financiado por el Gobierno Vasco". Eta kitto. Ez zitzaion gèhiago eskatu behar. Ez al da, antolatzailen aldetik, anbizio gutxitxo hain handigurako ekitaldi honentzat? Euskarak defini lezakeen euskalduntasunik ez da hor agertzen. Ospalekua, besteko, Euskadi da, edo hobeto, Komunitate Autonomoa. Nafarroa eta Iparraldea kanpo gelditu dira. Eta halere, Euskal Kongresua omen.

Akatsak akats, lorpenak lorpen, mugak muga, nik neuk badut neuretzako neurgailu bat: argitarapenak. Kongresu baten ekarria luzatzeko eta zabaltzeko ez dago beste biderik. Kongresu hau ere ez da burutuko, lanak argitara ematen ez badira. Neretzat, argitarapenek huts egiten badute, Kongresuak ere huts egin du. Iritsiko al da presupoetoa! (*Azaroak 19*).

PNVtik EAJra?

"Euskararen zuzia" eskuetan hartu nahita, EAJk Zestoako Batzarre Nazionalean, euskararen aldeko neurri garrantzitsuak hartu ditu.

Kargu publikoetarako eta barne-kargu garrantzizkoenatarako hautagaiak euskaldunak izatea erabaki da. Airean utzi beharrean, karguak zehaztu egin dira, gainera.

Bi pentsamendu edo sentimendu kontrajarri datorkit bapatean burura: “zorionak” eta “bazen garaia”.

“Zorionak”, horrela, neurri horiekin, alderdi euskalduna dela erakusten duelako. Eta gainerako alderdiei bidea markatzen dielako.

“Bazen garaia, bai”. Orain baino lehen hartu behar zuen erabaki hori. Alderdi abertzale bat ez legoke zertan zoriondu horregatik, orain arteko hutsunea eta utzikeria salatu baino. Bai, baina... Logika hutsean, hori horrela da. Ez, ordea, praktikan. So egin, bestela, egungo alderdiei, taldeei, klase politikoari.

Zorionak, bada, EAJri, orain emandako hitza ez jatekotan. (Tamalez, hain ohituak gauzkate politikoei emandako hitza jaten...). Ordurarte. (*Abuztuak 7*).

Bidai lagun

Francoren garaian, erregimenaren etsaiak ondo identifikatuta zeuden, eta haien ondoan “los compañeros de viaje”. Komunismoa eta separatismoa ziren etsai nagusiak (gurean, “rojo-separatismo”a) eta, gero, “ortodoxia”tik pittin bat aldentzen ziren guztiak etsai nagusi horien “bidai lagunak” ziren. Kohorte zabala, norbaitek esango lukeen bezala.

Halatsu bide da orain ere, poliziaren txosten bati sinestekotan bederen. “Gabinete de Estudios de la Comisaría General de Información” delakoa da egilea. Gaia, ETA; hobe, “Complejo ETA”. Artez edo moldez, denok gaude konplexu horretan. Jarrai, KAS, LAB, ASK, HB, Gestorak... horiek noski, meritu eta guzti. Eta gero, baita, Antinuklearren, Langabetuen, Anti-OTAN eta Ekologisten Batzordeak. Baina, baita, EMK, LKI, PNV, EE, PSU, PC (m-l), LCR eta... Gasteizko Apezpikua, Larrauri jauna.

Gehiegitxo, ezta?

Ikuspegi berdintsua erakutsi zuten abuztuan SUPeko ordezkariak, Bilboko prentsaurrekoan. Hauek ere ideiak

argi dituzte. Euskal Herriko gaitzen iturburuak izen bat du: abertzaletasuna. Moderatua eta bestea. Beraz, euskaldunak garbitu, eta arazoa ebatzita. (*Irailak 12*).

ETB konstituzionala

Urtetan egon dira PSOEzialistak ETBren hizkuntz diskriminazioa salatzen. ETB 2ren bandejan eskaini zaie, azkenean, elebitasuna.

Edukinetara pasa dira orain. EITBko Kontseilaritzan sozialisten bozeramale da orain Pedro Hernández. Honnek, bere salakuntzekin, ETB “deseuskaldundu” egin behar dela dio. Ez hizkuntzaz, hori egina bait da, barne-hustuz baizik. Terminologia salatzen du, batetik, eta albisteia eman-modua, bestetik. Baina bietan mamia, ez azala.

ETBk darabilen terminologia ez omen dator bat Konstituzioarekin (Espainiakoa, badaezpada diot) eta Autonomi Estatutuarekin (hiru probintzietakoa, badaezpada). Adibidez, ezin onar daiteke telebistan “Euskadi Norte” eta “Euskadi Sur” esatea.

ETBren Euskadi ez omen da Autonomi Estatutuarena. Era pribilegiatu batez aipatzen omen dira Nafarroako eta Iparraldeko (barka, “País Vasco-francés”eko) albisteak.

Sistematikoki lehenasuna ematen omen die ETBk terrorismotik eta mundu radikaletik datozen albisteei.

Lokalismo handiz egiten omen dira albistegiak. Adibidez, Parlamentu Europarraren berri ematean, K. Garai-koetxearen eta Tx. Monteroren hitzak soilki aipatzen omen dira.

Bai, ETB “normalizatu” nahian bide dabil PSOE. Hasieran, hizkuntz politika aldatzea lortu zuen. Orain, barne-hustuketa egin nahi du, kontzeptu abertzaleak ezabatu, Konstituzioan eta Estatutuan aise kabitzen den telebistaxo bat bihurtuz ETB. (*Uztailak 30*).